

УДК 332.122.002.2

**КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ РЕГІОНУ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО
СТІЙКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ****Л.Л. Ковальська**Луцький національний технічний університет, Kovalska_lyuba@mail.ru

Посилення конкуренції між регіонами держави вимагає від регіональних органів влади зусиль, спрямованих на пошук пріоритетів, у яких територія має конкурентні переваги, підвищення ефективності використання яких може привести до підвищення рівня життя населення та забезпечення їх конкурентоспроможності. Поруч із цим рівень конкурентоспроможності регіону визначається тим, в якій мірі фактично реалізовані ті чи інші конкурентні переваги території. Забезпечення та підвищення конкурентоспроможності регіонів держави має стати результатом реалізації наявних та новостворених конкурентних переваг [1].

Слід відмітити, що конкурентні переваги в кожному регіоні формувалися і розвивалися неоднаково під впливом багаторічної політики регіонального розвитку. У результаті вони не адекватні вимогам ринкової економіки і кожній позиції притаманний різний рівень зрілості та активності. При цьому змінюється вага кожної конкурентної переваги та її вплив на формування умов для розвитку конкурентного середовища та підвищення конкурентоспроможності регіонів держави.

На сьогодні роль держави щодо підвищення конкурентоспроможності регіонів полягає у тім, щоб найефективніше використати потенціал регіонів, які мають конкурентні переваги [2, с.148].

Проведені дослідження дозволяють визначити такі конкурентні переваги регіону:

- природні ресурси та охорона навколишнього середовища;
- інноваційні ресурси;
- людські ресурси;
- фінансові ресурси;
- геополітичне розташування;
- інфраструктура регіону.

У сучасних умовах господарювання особливого значення набувають питання раціонального використання природних ресурсів як важливої складової забезпечення конкурентоспроможності регіонів держави. Природні умови та ресурси здійснюють істотний вплив на галузеву структуру економіки регіону та види виробництва, що повністю залежать від природних умов і створюють основу для забезпечення конкурентоспроможності. Включення елементів природи у виробничий процес перетворює їх у матеріально-речові фактори виробництва. Сировинна спрямованість обумовила галузеву структуру регіонів та, відповідно, одержання конкурентних переваг над іншими регіонами.

Створення конкурентних переваг регіону вимагає постійного відтворення природних ресурсів, яке повинне включати відновлення природи як джерела предметів і засобів праці (рекультивация ґрунту, лісівництва і т.д.), відновлення природи як просторового базису (ландшафту територій, порушеного внаслідок будівництва і т.п.), відновлення середовища існування людини (очищення атмосфери, водойм, відновлення лісів і ін.). Відтворення ж невідтворювальних ресурсів повинне відбуватися у вигляді приросту розвіданих їхніх запасів, а також ощадливого використання наявних за рахунок кращого опрацювання, заміни одних видів сировини іншими. Що стосується антропогенного навантаження, то слід відмітити наступне. Саме екологічний стан регіону визначає умови життєдіяльності людини, яка повинна мати право на здорове життя в гармонії з природою та стати невід'ємною складовою процесу підвищення конкурентоспроможності регіону [3]. Функціонування системи охорони навколишнього середовища повинне передбачати забезпечення задоволення потреб населення регіону в кількісних та якісних параметрах життєво важливих природних умов, відновлення сприятливого для людини довкілля.

Стрижневим елементом формування конкурентних переваг регіону є інноваційні ресурси. Будь-який регіон, який прагне володіти конкурентними перевагами, повинен постійно підвищувати рівень ефективності використання інноваційних ресурсів. Адже основним джерелом інноваційного розвитку регіону та, відповідно, підвищенням його конкурентоспроможності є ефективне використання його інноваційних ресурсів. Підвищені вимоги споживачів до якості продукції вимагають постійного вдосконалення інноваційної діяльності підприємств з метою забезпечення ними конкурентних переваг на ринку товарів та послуг. Розвиток науково-технічного потенціалу є одним із найбільш активних елементів відтворювального процесу, а в якості пріоритетного напрямку інноваційного розвитку підприємства виступає наукомістка продукція. Виробництво

наукомісткої продукції призводить до збільшення попиту на неї, що супроводжується зростанням обсягів її виробництва, збільшенням кількості робочих місць та трудового потенціалу в цілому.

Слід відмітити, що на сьогодні ситуація значно ускладнюється через дефіцит державного бюджету і зниження витрат держави на утримання науки, що негативно впливає на інноваційний розвиток підприємств регіонів держави. Так, якщо витрати на дослідження та розробки в розрахунку на одну особу населення становлять у США близько 800 дол., Японії – близько 700 дол., Німеччині – близько 500 дол., Росії – 60 дол., то в Україні – лише 8 дол. [4, с.19].

Пріоритетним напрямом інноваційного розвитку регіону є створення інноваційних центрів, бізнес-інкубаторів, технопарків тощо. При цьому регіон може виступати як науково-технологічний простір із своїми ресурсами і кількома базовими точковими інноваційними структурами, що пов'язані між собою єдиною ціллю – інноваційний розвиток регіону. Важливе місце в системі цих структур належить навчальним закладам, які мають власну базу для проведення дослідно-експериментальних та науково-технічних досліджень, відповідний кадровий потенціал.

В умовах формування конкурентного середовища актуального значення набувають питання, пов'язані із підвищенням якості робочої сили, тобто розвитком здібностей, підвищенням загальноосвітнього рівня підготовки, рівня професійних знань та досвіду роботи, професійної та соціальної орієнтації, активізацією трудової діяльності, підвищенням якості життя працюючих.

На нашу думку, в першу чергу необхідно розвивати інтелектуальний потенціал наукомістких галузей економіки. В Україні є регіони із високим рівнем інтелектуального потенціалу, який можна використовувати як базу для подальшого їх інноваційного розвитку, однак, це в свою чергу вимагає значних капіталовкладень. Низький рівень фінансування науки та освіти у регіонах держави призводить до відтоку висококваліфікованих людських ресурсів за кордон. Міграція людських ресурсів – негативне явище для економіки регіонів держави, забезпечення та підвищення їх конкурентоспроможності. Тому на державному рівні варто переглянути політику щодо фінансування НДДКР з метою збереження кадрового резерву кваліфікованих спеціалістів, що зможуть сформувати ядро наукомістких галузей регіону, які створять йому конкурентні переваги над іншими.

Однією із умов створення конкурентних переваг регіону є наявність власних фінансових ресурсів та його інвестиційна привабливість. Наявність власних коштів великою мірою визначає інвестиційну активність регіону і формує його привабливість для інших інвесторів.

Регіональний аспект має стати істотною і постійною складовою державної інвестиційної політики з метою створення сприятливого інвестиційного клімату та мобілізації фінансових ресурсів у регіонах держави.

Інвестиційна привабливість регіону є основою забезпечення належного рівня його конкурентоспроможності. Оцінка інвестиційної привабливості є одним із методів визначення рівня конкурентоспроможності регіону на ринку інвестиційних ресурсів. З цієї точки зору інвестиційний потенціал регіону виступає в якості потенційної переваги, а рівень інвестиційного потенціалу як конкурентної переваги регіону. Поглиблення інвестиційної кризи негативно впливає на розвиток виробництва у регіоні, знижуючи при цьому рівень його конкурентоспроможності. Адже через недостатньою наявність інвестиційних ресурсів ряд підприємств не мають змоги вдосконалювати технологію виробництва продукції, методи управління виробничою діяльністю підприємства та, відповідно, випускати конкурентоспроможну продукцію.

Вигідність геополітичного розміщення регіону в значній мірі визначає рівень його соціально-економічного розвитку та ступінь сформованості територіальної структури господарського комплексу. Це позначається на рівні розвитку економічних зв'язків та умовах економічного розвитку регіонів держави. Сприятливе геополітичне розташування регіону відносно інших держав створює йому кращі можливості безпосередньо проводити зовнішньоекономічну діяльність, створюючи при цьому йому конкурентні переваги у порівнянні з іншими регіонами. Так, особливості геополітичного положення регіону визначають його як транскордонний, де здійснюється тісна взаємодія територіально-господарських структур прикордонних територій держав – сусідів та у різних формах зовнішньоекономічна діяльність. Так, наприклад, для прикордонних регіонів їхнє місце розташування є чи не найважливіша конкурентна перевага. Вона, з однієї сторони, може призводити до того, що територія значно відстає у своєму розвитку від внутрішніх регіонів країни, промисловість не розвивається, населення поступово зменшується. З другої сторони, водночас при відкритій економіці цей ресурс створює умови прискореного розвитку за рахунок транскордонного співробітництва. Тобто місце розташування може бути як негативним, так і позитивним чинником соціально-економічного розвитку регіону, а при відповідних заходах зі сторони регіональних органів влади стати значною конкурентною перевагою [1, с.15]. Центральні, південні та східні

регіони держави мають можливість виходу по транспортних магістралях у Росію та Молдову. Регіони, що знаходяться на півночі, мають сприятливі можливості здійснювати та підтримувати зовнішньоекономічні зв'язки із Білорусією, державами Балтії та північно-західними областями Росії. Західні регіони держави мають контактну зону із східними воєводствами Польщі та країнами Західної Європи.

Отже, практично кожен регіон держави наділений можливостями щодо створення та забезпечення конкурентних переваг завдяки сприятливому геополітичному розташуванню, що в свою чергу дозволяє підвищити рівень їх конкурентоспроможності.

Високий рівень розвитку інфраструктури відображає привабливість регіону і навпаки [5]. Так, якщо інфраструктура не відповідає потребам регіону, то відповідно буде спостерігатись низький рівень розвитку регіону та відсутність конкурентної переваги як такої. У зв'язку з цим кожен регіон держави повинен проводити структурну перебудову інфраструктури або її створення взагалі. Постійне вдосконалення кожної ланки інфраструктури, їх наступні сумісність, взаємозалежність та гармонійна взаємодія забезпечать регіону конкурентну перевагу та належний рівень конкурентоспроможності [90].

Зважаючи на вищеподане, конкурентні переваги регіону представляють собою сукупність цінностей (ресурсів та благ), наявність та реалізація яких надає регіону переваги порівняно з іншими.

Таким чином, розглянуті конкурентні переваги тісно взаємопов'язані між собою, де виключення або якісне погіршення однієї із них призведе до зниження конкурентоспроможності регіонів та нездатності забезпечити розвиток конкурентного середовища регіонів держави.

Список використаних джерел:

1. Беленький П.Ю. Конкурентність на транскордонних ринках / Беленький П.Ю., Мікула Н.А., Матвеев Є.Е. – Львів: ІРД НАНУ, 2005. – 214 с.
2. Конкурентоспроможність національної економіки / [за ред. д-ра екон.наук Б.Є.Кваснюка]. – К.: Фенікс, 2005. – 582 с.
3. Стратегія екологічної безпеки (регіональний контекст) / [під ред. М.І.Долішнього, В.С.Кравціва]. – Львів, 1999. – 243 с.
4. Паштова П.Г. Инвестирование в инновации / Паштова П.Г. // Финансы. – 2001. – №7. – С.19.
5. Герасимчук З.В. Політика розвитку проблемних регіонів: методологічні засади формування та реалізації: [Монографія] / Герасимчук З.В., Галушак В.Л. – Луцьк: Надстир'я, 2006. – 248 с.
УДК 336.71:330

УДК 336

ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СТІЙКІСТЬ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Н.І. Корецька

Луцький національний технічний університет, nataliya.koretska@yandex.ua

Забезпечення стабільних темпів економічного розвитку вимагає стійкого та динамічного розвитку банківської системи. Саме банківська система будь-якої країни віддзеркалює її соціально-економічний уклад, механізми товарно-грошових відносин, соціально-політичний розвиток, забезпечує регулювання грошового обігу, рух, перерозподіл і ефективне використання фінансових ресурсів.

Сучасний етап розвитку банківської системи України характеризується низкою проблемних питань, одним з яких є присутність в ній значної частки іноземного капіталу та укріплення позицій закордонних промислово-фінансових груп (рис. 1).